

TASAM Başkanı Süleyman ŞENSOY

Birbirinden değerli kıymetli misafirlerimize hoş geldiniz diyorum. Uzaktan geldikleri için iki misafirimizi özellikle belirtmek istiyorum. Bir tanesi İçişleri Bakanlığı Eski Genel Sekreterimiz, şu anda Tekirdağ Valimiz olan Aydın Nezih Doğan Bey. Bir diğeri de uzun yıllar kapalı kalan, fakat geliştirilmeye çalışılan, daha da ileri götürülmeye çalışılan ikili ilişkiler neticesinde tekrar açılan Irak'ın İstanbul Başkonsolosluğu'na atanan İstanbul Başkonsolosu Salah Abdulsalam Beyefendi aramızdadır. Özellikle bu iki misafirimize katılımlarından ötürü, bütün katılımcılarımızın şahsında teşekkür ediyorum.

Tabii kişi olarak benim enerji ile ilgili herhangi bir uzmanlığım yok, fakat enerji bağlamında stratejinin önemi ve TASAM'la ilgili birkaç kelime size arz etmeye çalışacağım. Açılış konuşmaları ile çok fazla vaktinizi almamak ve akademik bölüme daha fazla zaman kalması açısından da çok kısa tutmaya gayret edeceğim.

Batı dünyasını, özellikle Batı Avrupa ve Amerika merkezli alırsak, bugünkü dünyadaki teknolojik üstünlüğünün belirli bir stratejik vizyona ve stratejik planlamaya bağlı olduğunu biliyoruz. Hatta stratejik vizyonun mu teknolojiye, teknolojinin mi stratejik vizyona bağlı olduğu birbirinin içine geçmiş iki kavram olarak önümüzde durmaktadır. Bizim özellikle gelişmekte olan ülkeler listesindeki yerimize göre en büyük eksikliğimiz stratejik vizyonda olan eksikliğimizdir.

Batı dünyasının bugünkü teknolojik üstünlüğünün stratejik vizyona ve stratejik planlamaya bağlı olduğunu görüyoruz. Gelişmekte olan ülkelerin ve bizim en önemli eksikliğimiz stratejik vizyon ve planlama oluşturma konusundaki eksikliğimizdir. Böyle bir eksikliğin oluşmasında hem siyasetçiler ile bürokrasimiz hem de halkımızın sorumluluğu vardır.

Bu eksikliğin giderilmesi için TASAM yaklaşık 3,5 yıldır faaliyet gösteriyor. Milli menfaatlerimize ve devletimize faydalı olabilecek konularda çalışmaya gayret ediyoruz. Siyasetçilerimiz ve bürokratlarımızın büyük paralarla gerçekleştirilen altyapı yatırımlarını büyük bir gururla halkımıza ve kamuoyuna anlattıklarını görüyorum. Elbette ki bu altyapı yatırımları halkımızın ihtiyaçları açısından son derece hayatidir. Ama konu stratejik vizyon ve planlama oluşturma işine gelince çok sayıda eksikliklerle ve bürokratik engellerle karşılaşılıyor.

Yarına dair bir öngörüde bulunduğunuz zaman bu öngörü kompto teorisi olarak adlandırılıyor. Bu, çoğu zaman cahilce, bazen de bilinçli olarak bu şekilde bastırılıyor. Batı ülkelerinin araştırmacıları ise 20–50 yıllık öngörü açıklamaları yaptıklarında ise bu çalışmalar ve açıklamalar stratejik vizyon adı altında en baş köşeye konuyor.

Dolayısıyla bizim stratejik bir vizyona ve elimizde ne gibi değerlerin olduğuna dair ciddi bir envantere ihtiyacımız var. Ben burada iki örnek vermek istiyorum. Bu örneklerden ilki, Körfez Savaşı sırasında Pentagon, CIA ve diğer uluslararası çalışmalar yapan kurumlar tarafından hazırlanmış ve ABD Başkanı Bush’a sunulmuş olan metindir. Bu metin yarım sayfalık stratejik plan metnidir. On binlerce çalışan ve onca kurumsal giderden sonra oluşan bu yarım sayfalık metnin maddi değerinin, yani kaç milyon ya da milyar dolarlık bir harcamanın ürünü olduğunu tahmin edemeyiz. O yarım sayfalık metin on binlerce uzmanın çalışması ve yüz binlerce istihbaratın özümsemesi, değerlendirilmesi ve elenmesi neticesinde ortaya çıkmıştır.

Sizlerle paylaşmak istediğim ikinci örnek ise Osmanlı İmparatorluğu’nun son sadrazamlarından Mahmut Şevket Paşa’nın hatıratından bir alıntıdır. Kendisi hatıratında diyor ki, “Basra vilayetine bağlı küçük bir yer olan Kuveyt için İngilizlerle kötü olmaya gerek yok çünkü burası küçük bir yerdir.” Fakat kendisi Kuveyt topraklarının altında neler yatıyor olduğunu bilseydi, herhalde olayı çok farklı değerlendirirdi ve hatıratına çok farklı şeyler yazardı.

Bu iki örnek gösteriyor ki, elimizdeki donanımın ve birikimin stratejik envanterini çıkarmamız gerekiyor. Bunun bilincinde olan TASAM, bugüne kadar alternatif enerji kaynaklarıyla ilgili birçok çalışma yaptı ve çok sayıda rapor yayınlamıştır. Bunlardan bir tanesi hidrojen enerjisi ile ilgiliydi. Yaklaşık iki yıl önce Kadir Has Üniversitesi ile birlikte bu konuyu bir konferans düzenleyerek kamuoyunun gündemine taşıdık. Konu medyamızda geniş yer buldu. Akabinde birçok etkinlik düzenlendi.

Temiz Enerji Enstitüsü Müdürü olan Prof. Dr. Nejat Veziroğlu Bey yaklaşık 11–12 yıl önce İstanbul’da hidrojen enerjisi ile ilgili bir merkezin açılmasını talep etmiş ve kendi ağırlığını kullanarak UNIDO’ya bu talebini kabul ettirmiştir. Fakat bürokrasimizin ve siyasetçilerimizin bu projeye onay veremeleri tam 12 yıl sürmüştür. Ve nihayet 2003 yılında proje onaylanmış ve söz konusu merkez İstanbul’da kurulmasına izin verilmiştir. Prof. Dr. Nejat Veziroğlu Bey daha 1974 yılında bu konuyu gündeme getirdiğinde Türk yetkilileri tarafından ciddiye alınmamıştır. Japon yetkililer ise bu konuyu ciddiye almış ve kendisini 1975’te Tokyo’ya davet etmişlerdir. Hidrojen enerjisi konusunda Japonya’nın 1975’ten bu yana önemli bir mesafe kat etmiş olduğunu

görüyoruz. TASAM olarak bizler, başka bir alternatif enerji kaynağı olan nükleer enerji konusunu yaklaşık iki yıldır gündeme getiriyoruz. Bizzat kendim bu konuda Ankara'daki yetkililerle en azında on görüşme yaptım. Fakat bu kış Ukrayna-Rusya arasında yaşanan doğal gaz krizine kadar bu konu pek ilgi görmedi. Bu kriz, süreci harekete geçirdi ve konuyla ilgili çalışmalar ve tartışmalar hızlandı. TASAM olarak bu sürece önemli bir katkı sağlamış olduğumuza inanıyorum. Nükleer enerji projesinin ve bu konudaki çalışmaların başarıyla sonuçlandırılmasında siyasetçilerimize ve bürokrasimize başarılar diliyorum.

Eğer gerekli stratejik bilgiye ve birikime sahip değilseniz, herhangi bir konuda masaya oturduğunuz zaman aldığımız şeyler ile verdiğiniz şeyler çok farklı olabilir. 1990-1991'de bize bağlılıklarını bildiren Kuzey Irak'taki liderlerden aldıklarımızı zannettiklerimiz şeyler ile 15 yıl sonra geldiğimiz noktada elimize geçen şeyler çok farklı. Mahmut Şevket Paşa'nın 1910'lardaki yanlıgısı sonrasında elimize geçen şeyler de çok farklı.

Dolayısıyla çok yüksek bir stratejik vizyona sahip olmamız gerekiyor. Günümüz dünyasında bilge yöneticilerin, bilge liderlerin ve bilge bürokratların yönetmediği ülkelerin göreceli olarak bir kölelik mantığı içerisinde devam edeceği ortadadır. Dolayısıyla derin stratejik vizyon sahibi bilge yöneticilere ihtiyacımız var.

Kasım 2005'te 1. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi'ni gerçekleştirdik. İkincisini Aralık ayında gerçekleştireceğiz. Konuyla ilgili olduğu için şunu belirtmek istiyorum. Afrika'daki 53 ülkenin birçoğu sahip oldukları enerji kaynakları ve bu kaynakların değeri konusunda bilgisizdirler. Dolayısıyla Afrika ülkelerinin masada verdikleri ile aldıkları arasında dağlar kadar fark vardır. Yani verdikleri konusunda haberleri yoktur, aldıklarında ise kandırılmışlardır. Bu nedenle ki stratejik vizyon geliştirme son derece önemli bir konudur.

TASAM olarak 25-27 Mayıs tarihlerinde 1. Uluslararası Türk-Asya Kongresi'ni düzenleyeceğiz. Bu konuda Dışişleri Bakanlığımız, TİKA, Asya ülkelerindeki diplomatik misyonlarımız ve ülkemizdeki Asya ülkeleri diplomatik temsilcilikleri ile sıkı işbirliği içinde çalışmalarımızı yürütüyoruz. Önemli Asya ülkelerinden 80 uzman ve akademisyenin katılacağı kongrede, bu ülkelerin iktisadi, siyasi ve sosyal durumları ile Türkiye'nin bu ülkelerle olan ilişkilerinin geleceği tartışılacaktır. Topkapı Eresin Hotel'de düzenlenecek olan bu kongreye hepinizi davet ediyoruz.

Bu kongre ile amacımız – AB'ye girelim veya girmeyelim – Asya coğrafyasında Türkiye'nin elini güçlendirmektir. Şimdiye kadar Asya ile ilgili yapılmış olan çalışmalar genelde kıtadaki beş Türki devlet ile sınırlı kalmıştır. Oy-

sa bu kıtada Rusya, Çin, Hindistan, Pakistan, Japonya, Malezya, Endonezya gibi son derece önemli ülkeler vardır. Ayrıca sosyolojik olarak, Asya’nın önlenemez bir yükselişle karşı karşıyayız.

Yakın bir tarihte Almanya Savunma Bakanlığı, Almanya’nın önde gelen bir araştırma merkeziyle birlikte “Asya-Pasifik ve Avrupa-Atlantik Güvenliği” konulu bir kongre düzenledi. Bu kongreye şahsımı ve TASAM’ı temsilen Prof. Dr. Hasret Çomak hocamız katıldı. Kendisinin bana aktardığına göre dört gün süren kongre boyunca tek konuşulan konu Çin olmuştur.

Batılı devletler Asya’yı ve özellikle Çin’i yakın takibe alırken, biz Türkiye olarak, Çin mallarının ülkemize girişi ve bu malların yerli imalatımıza zararları konusunda tartışmaktan öteye gidemiyoruz ve sürekli Çin mallarının ülkemize girişinin engellenmesi konusuna yoğunlaşıyoruz. Türkiye-Çin ilişkilerini sadece böyle bir sıklıkta ele alarak bu ülke ile ilişkilerimizi nasıl geliştirebiliriz? Elbette yerli sanayimizi korumak için önlemler alınması gerekiyorsa kanunlar çerçevesinde gerekli önlemler alınacaktır. Ama Asya’nın bu büyüyen devi ile işbirliği yapmamız gereken alanlarda işbirliği ilişkileri geliştirmemiz ve bu konuda stratejiler üretmemiz gerekiyor.

Dolayısıyla heyecan ve husumetimize yenilmeden, birlik ve beraberlik içinde, ülkemizin daha aydınlık günlere ulaşması için çalışmamız gerekiyor. Ayrıca şunu belirtmek istiyorum ki, ülkemizde yaşanan son olayların ardından, ulusal güvenlik politikaları konusunda bazı önemli yasal değişiklikler yapıldığını ve önemli tedbirlerin alınmaya başlandığını görüyoruz. Bu konuda ilgili mercilere ve yetkililere teşekkür ediyoruz.

Öyle bir dönemden geçiyoruz ki her türlü konuda hazırlıklar yapmamız gerekiyor. Bu yapılan hazırlıkların hepsinin kamuoyu ile paylaşılması gerekiyor. Devlet geleneği gereği bazı hazırlıkların ve çalışmaların elbette gizli kalmasında yarar var. Ekonomik kriz dâhil her türlü konuda alternatif simülasyonlarımız ve politikalarımız olması gerekiyor. Herhangi bir konuda bir krizle karşılaştığımız zaman eğer önceden yapılmış çalışmalarımız ve hazırlıklarımız yoksa bu krizler karşısında son derece zor durumda, daha acı reçetelerle daha büyük krizlere yelken açıyoruz. Bu nedenle, stratejik anlamda her türlü simülasyonlarımızın ve hazırlıklarımızın tamam olması gerekiyor.

“Enerji ve Kalkınma” konulu bu sempozyumun organizasyonu, TASAM ayağında Genel Müdürümüz Atilla Sandıklı beyefendi ve Bahçeşehir Üniversitesi ayağında emekli general Prof. Dr. Oktay Alınak hocamızın koordinasyonu ile gerçekleşmiştir. Hepinizin huzurunda kendilerine teşekkür ediyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun.